

Trøndelag Myrselskap 75 år

Av Johan Storm Nielsen

Trøndelag Myrselskaps 75-års jubileum ble markert under selskapets årsmøte og foredragsmøte den 9. mars 1979 i forbindelse med Landbruksveka 1979 på Steinkjer.

Selskapets formann frem til årsmøtet, gårdbruker Johan Storm Nielsen holdt følgende orientering om myrsaken.

I Norge regner en med at en kan dyrke ca. 10 mill. da myr av et totalareal på ca. 30. mill. da. Tallet er fremkommet under bestemte driftsmessige og økonomiske forutsetninger.

Hvor stort det tilsvarende tallet er for Trøndelag er vanskelig å si sikkert, men la meg antyde at vi har ca. 1,6 mill. da som kan dyrkes.

For de tilstedelevende vil det være kjent at dette representerer en betydelig produksjonsreserve både for jord- og skogbruk. Etter hvert som de beste og mest sentrale fastmarksarealene oppdyrkes må vi regne med et økt behov for myr dyrking, og annen utnyttelse av myra. Vi vet fra over 1000 år tilbake at torv ble brukt til brensel. Fra gammelt av vet vi også at myra ble benyttet som beiteland.

Omkring år 1750 får vi høre om Nils Justesen på Hitra som dyrket myr i noe større omfang. Han fikk både sølvpokal og gullmerke fra Det kongelige Danske landhusholdningsselskap for sin myr dyrking.

Det skulle imidlertid gå hundre år før staten i 1857 bevilget den første pengestøtte til myrkultivering. Men fremdeles gikk det tregt.

Gode forsøksresultater fra Sverige sammen med oppgangstider i landet skapte etter hvert optimisme og i 1902 ble Det norske myrselskap stiftet og i 1904 Trøndelag Myrselskap. I 1907 ble så forsøksstasjonen på Mære anlagt.

Trøndelag Myrselskap har hatt ulike

arbeidsoppgaver opp gjennom årene. Den ideelle målsettingen bak dannelsen av selskapet var «kampen mot ufruktbarheten». I begynnelsen var det den tekniske utnyttelsen av myra til brensel som hadde størst interesse. Men allerede i 1905 ble det satt i gang gjødslingsforsøk. Senere kom undersøkelser, kartlegging og vegledning inn som vesentlige arbeidsoppgaver.

Myra er imidlertid blitt mer og mer verdifull også i andre sammenhenger. Vi har i Nord-Trøndelag for tiden 2 torvstrøanlegg i drift og i Sør-Trøndelag ett anlegg.

Markedet for torvprodukter har i de siste årene vært sterkt stigende. Det har imidlertid ikke vært mulig å dekke forbruksøkningen med en tilsvarende økning av norsk produksjon og har måttet importere betydelige kvanta.

Etter hvert som nye dyrkingsteknikker vinner innpass i veksthusgartneriene, vil antakelig den vesentlige økningen i behovet skje på villahagesektoren.

Kvalitetsmessig har norsk veksttorv alltid kunne konkurrere med importert vare. Det ligger altså her muligheter for en økt norsk produksjon.

Det er også grunn til å merke seg at en utbygging vil gi økt behov for arbeidskraft i de distrikter hvor myrene ligger.

Men myra har også verdi i andre sammenhenger. La meg kort i stikkordsform bl.a. nevne:

1. Myrene har betydning for forskning og undervisning.
2. Myrene er viktige vilt- og fuglebiotoper.
3. Myrene har landskapsestetisk og rekreativ verdi.
4. Myrene er hydrologisk viktig.
5. Myrene tjener som referanseområder.

Disse punktene er noen av årsakene til at naturverninteressene i de senere årene har ofret myrene større oppmerksomhet. Jeg vil i den sammenheng få sitere prof. Olav Gjærevoll som sier: Vil man verne om kvaliteter og variasjoner i norsk natur, kan man ikke nøye seg med å verne om det som ikke kan brukes til noe annet. Det verner seg selv. Vi er nødt til å tillegge vernehensynet langt større vekt, det vil si det må bli likestilt med andre hensyn og interesser.

Det norske jord- og myrselskap har i tråd med dette vedtatt en formålsparagraf hvor det går fram at selskapet er interessert i å verne et representativt utvalg myrer i forsknings- og undervisnings- og miljøsammenheng.

Selskapets konsulenter yter jevnlig bistand for undersøkelser til slike formål.

Vi ser vel alle fram til at en samlet fredningsplan for hele landet kan bli ferdig, slik at unødige og forsinkende konfliktsituasjoner kan bli minst mulig.

Dette krever skikkelig bakgrunnsmateriale samt gjensidig forståelse og respekt for hverandres problemer.

Det som imidlertid har stått helt sentralt for selskapets arbeid opp gjennom årene er den landbruksmessige utnyttelse av våre myrer.

Myrene representerer en helt spesiell del av vårt landbruk som stiller meget store krav til faglige kunnskaper hos den enkelte for at han skal få et godt resultat av sin myr dyrking. Etter hvert som landbruksselskapenes tid mer og mer går til å forvalte offentlige tiltak blir det mindre tid til det som de opprinnelig var tenkt til, nemlig vegledning blandt bøndene.

Jeg ser det derfor som en meget vesentlig oppgave at Trøndelag Myrselskap tar initiativ til — og yter vegledning og annen faglig bistand til dem som skal være praktiske myr dyrkere. Dette bør skje i et nært samarbeid

med offentlige instanser og med andre private organisasjoner slik som forsøksringene, Selskapet for Norges Vel og lignende. Den store oppslutning om de arrangementer som er avholdt viser klart at behovet er til stede.

I Nord-Trøndelag har vi i de siste årene hatt en nedgang på antall bruk. Det dyrkede arealet har imidlertid gått jevnt og trutt oppover.

I Lierne og Namskogan har kommunalpolitikkerne tatt initiativet til å legge arealer ut til bureising. På Snåsa har en kommet så langt at Imsdalsmyrene er klar for kanalisering. Nå vil ikke bureising få noe stort omfang i landsmålestokk. Men for de utkantkommunene som ser mulighetene for å legge forholdene til rette vil det nok ha en viss verdi både økonomisk og miljømessig.

At de økonomiske betingelser for bureising på langt nær er tilfredsstillende er vårt moderselskap klar over og det arbeider for å rette på dette.

Som de fleste er klar over legger landbrukspolitikken opp til økt grovfôrproduksjon i utkantene.

En av de største oppgavene forskningen og vegledningstjenesten har foran seg, er å legge grunnlaget for og utvikle en fôrproduksjon som på en stadig bedre måte kan fylle kravene i en intensiv husdyrproduksjon.

Dette er en utfordring som vår jord og plantekulturforskning av ulike årsaker ikke har greidd å møte i god nok grad. Når en opplever at en industriarbeiderplass i Verdal blir subsidiert med ca. 1,8 mill. kr. i statsstøtte, er det litt av et paradoks at forsøksinstitusjonene må kjempe i årevis for å få utvidet sin bemanning.

Dette fører i lengden til at fremgangen i landbruket blir mindre enn nødvendig både p.g.a. for få forskere og for få folk til å få ut de forsøksresultatene som tross alt foreligger. For å illustrere hva jeg mener er det fristende

å trekke fram situasjonen for grasarten strandrør. Vi vet at vi kan få betydelige avlingsøkninger på visse jordarter, men vi har ikke klart å frembringe en norsk stamme som har god nok overvintringsevne, dette til tross for at grasarten vokser vilt i store deler av landet. Frøfirmaene har heller ikke klart å skaffe nok frø fra de utenlandske stammene vi har. Dette og lignende eksempler påfører norsk landbruk betydelige og unødvendige tap. Skal en klare å følge opp landbrukspolitikken må det sattes

i en helt annen utstrekning enn hittil på disse områdene.

Men skal en klare å få ut de forsøksresultatene som tross alt foreligger til enhver tid, er det en dyd av nødvendighet at de private og halvoffentlige organisasjoner tar større del i vegledningen.

På lang sikt tror jeg dette vil være en garanti for å få en mest mulig effektiv og aktuell vegledning ut til brukerne.

Forsøksleder Jens Roll-Hansen

Æresmedlem av Trøndelag Myrselskap

Under årsmøtet den 9. mars 1979 ble tidligere forsøksleder og bestyrer av Statens forskingsstasjon, Kvithamar, Stjørdal, innvotert som æresmedlem av Trøndelag Myrselskap. Det var selskaps styre som i henhold til vedtektene fremla enstemmig forslag for årsmøtet om å hedre Jens Roll-Hansen på denne måte.

Forsøksleder Jens Roll-Hansen har vært særdeles aktiv som medlem av Trøndelag Myrselskap og Det norske jord- og myrselskap. Roll-Hansen har nedlagt et banebrytende arbeid vedr. bruk av torv som dyrkingsmedium for veksthuskulturer. Hans forskerarbeid for å finne frem til riktig tilføring av plantenæringsstoffer og kalkingsmidler

for de forskjellige kulturer, må betegnes som pionerarbeid i vår land. Forsøksleder Roll-Hansens «resept» for kalking og gjødsling av torv som dyrkingsmedium, er brukt av de fleste torvprodusenter når det gjelder basis-tilsetning, og dessuten av veksthusgartnerne når det gjelder gjødsling under veksttida for de forskjellige produkter.

Roll-Hansen er vide kjent og anerkjent blant praktikere og veiledningsetatens folk både i vårt land og utenlands.

Han er også høyt respektert og vurdert blant forskerkolleger over alt.

Vi gratulerer med vel fortjent utmerkelse.

Ole Lie.